

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

УДК 373.5.091.212.3:82

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.17>

М. М. ЯЧМЕНИК

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри української мови і літератури,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-3547-046X>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена спробі дослідити види, форми організації позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Потрактовано поняття позакласної роботи з української літератури на основі традиційних та сучасних літературознавчих досліджень. Подано перелік онлайн-платформ для проведення дистанційного формату позакласної роботи з української літератури в індивідуальній, груповій, масовій формах. Обґрунтовано варіативність використання ІІІ в позакласній діяльності з української літератури як мотивація до вивчення української літератури та розвитку читацької грамотності на основі інтермедіальності.

У межах наукової розвідки нами було проведено інтерв'ювання вчителів української мови і літератури Сумського регіону та ключових стейкхолдерів Київської, Хмельницької, Запорізької областей для здійснення аналізу змісту, форм, видів позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Окреслені приклади проведеної позакласної роботи з української літератури вчителями у ЗЗСО свідчать про активне використання онлайн-інструментів. Однак, проведення позакласної роботи під час дистанційного навчання ускладнюється через низку причин: відсутність особистого контакту між вчителем та учнями, недостатнє технічне забезпечення, що спонукає появі асинхронного формату, напрацювання нового досвіду вчителями у проведенні позакласної роботи з української літератури на основі онлайн-інструментів і т. д.

Організація позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання сприяє: виявленню й розвитку індивідуальних творчих здібностей, літературної обдарованості учнів; закріпленню знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розвитку творчої активності, ініціативи учнів; удосконалення вмінь пошуку і використання джерел інформації; організації інтелектуальних заходів; психологічному розвантаженню; внутрішньому емоційному наповненню, пошуку індивідуальних ресурсів для розвитку резильєнтності тощо.

Ключові слова: НУШ, українська література, позакласна робота, дистанційне навчання, інтермедіальність.

Постановлення проблеми. Глобалізаційні процеси у світі, цифровізація в прогресивних країнах, пандемія Covid-19, війна в Україні зумовили стрімкі незворотні зміни в освіті: заактуалізували як потребу в розумінні та пошуку нових психолого-педагогічних підходів для забезпечення фізичного і ментального здоров'я усіх учасників освітнього процесу, так і розвиток інноваційних технологій для необхідного дистанційного навчання учнів. Разом із перевагами дистанційного навчання: доступ до навчання у зручний час; можливість додаткового пошуку необхідної інформації на різних ресурсах; можливість повторного перегляду навчального матеріалу; зниження психічного навантаження; формування навичок самоосвіти та ін. маємо і недоліки: обмеження безпосередньої соціальної комунікації; перенавантаження на психічне

і фізичне здоров'я у тих випадках, коли не відбулося адаптації навчальних матеріалів аудиторного формату; надмірна гаджетизація життя [Гуц, Ячменик, Руда], що подекуди призводить до гаджетозалежності і зниження якості навчання. До переліку переваг і недоліків дистанційного навчання в аналізі моніторингових досліджень Державної служби якості Хмельницької області знаходимо і таке: швидка адаптація усіх учасників процесу змішаного формату дистанційного навчання в асинхронному і синхронному режимі; введення єдиної електронної платформи навчання. На нашу думку, у контексті дослідження важливим є і перелік проблем: відсутність технічних засобів учителів і учнів, що призводить до асинхронного режиму; зниження мотивації до навчання учнів внаслідок перенавантаження, невміння прово-

дити самооцінку власних здобутків; неготовність учнів самостійно здобувати знання, що впливає на підвищення рівня конкурентності під час отримання знань¹ тощо. Відтак виникає проблема в організації позакласної роботи, яка покликана сприяти різнобічному індивідуальному розвитку учнів, розвивавати мотивацію до участі у продуктивній діяльності у суспільстві, формуванню в них необхідних соціальних навичок, виникненню інтересу до навчальних предметів [Яренчук]. Актуальність позашкільної роботи в ЗЗСО акцентовано в Законах України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність»; Указах Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», «Про вдосконалення роботи щодо виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді»; Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.; Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, Концепції профільного навчання у старшій школі, Концепції НУШ, Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти та ін. У Законі України „Про загальну середню освіту» наголошено на вагомому впливі правильно організованої позакласної роботи на гармонійний розвиток особистості. Тому постійний стрес під час дистанційного навчання, унаслідок війни, вносить свої корективи і до організації позакласної роботи з української літератури. На цьому наголошують і вчителі. Зокрема, Наталія Соларьова, учитель культури добросусідства, української мови та літератури КУ Сумська ЗОШ №27 (м. Суми) в коментарі до відкритої лекції авторки дослідження з навчальної дисципліни «Методика навчання української літератури» у 241 групі ОПП Середня освіта (Українська мова і література) акцентує увагу на тому, що сьогодні, у часи повітряних тривог, психологічно важкої атмосфери в класі, коли урок може перерватися в будь-яку секунду, важливо при-

діляти увагу позакласній роботі. Вона часом може йти не за планом чи заздалегідь підготовленим сценарієм. Але важливо, щоб відіграла пізнавальну, розвивальну роль, а в процесі діяльнісного підходу реалізовувалася функція психологічного розвантаження, якому може сприяти урок української літератури в школі. Погоджуємося, унаслідок намагання вчителем надолужити освітні втрати, знижується увага до позакласної роботи, і при її організації в системі шкільної літературної освіти виникає чимало проблем: перевантаженість шкільних програм, оскільки вони орієнтовані на офлайн навчання, орієнтація на середнього учня, зниження інтересу сучасних школярів до читання, захоплення телебаченням, відеопродукцією, комп'ютерними іграми та Інтернетом, зокрема соціальними мережами. Нині спостерігається загальне зниження культурного рівня школярів, які в умовах війни та дистанційного навчання лише іноді відвідують театральні вистави, виставки живопису та концерти живої музики, а відсутність свідомої мотиваційної спрямованості учнів на навчання відповідно впливає на підвищення їхньої успішності. Це підтверджується і результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA, яке у 2023 році показало загалом найбільше падіння результатів у циклі PISA-2022 – саме в галузі читання [Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022]. Тому особливої актуальності набуває проблема організації позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання, яка під час війни, з огляду на мистецьку складову, ефективний інструмент ресурсної та підтримуючої функції через літературну творчість, у тому числі на основі інтермедіальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-джерельної бази доводить, що проблему організації позакласної роботи досліджено у різних контекстах: філософський (О. Бандура, Т. Василевська, О. Копиленко, В. Кремень, В. Огнев'юк, С. Сливка та ін.); психологічний (І. Бех, М. Боришевський, О. Киричук, С. Максименко та ін.); педагогічному (А. Алексюк, А. Погрібний, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський та ін.) Праці О. Вишневського, П. Кононенка, М. Стельмаховича, О. Столяренка, Н. Діденко та ін. висвітлюють

¹ Звіт за результатами моніторингу щодо організації дистанційної та змішаної форми навчання в закладах загальної середньої освіти Хмельницької області. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>.

особливості формування національно свідомої мовної особистості в процесі позакласної роботи. Питання організації позакласної роботи з української літератури досліджують у своїх працях провідні науковці: В. Андрущенко, Т. Бабійчук, Л. Базиль, Т. і Ф. Бугайко, Н. Волошина, О. Куцевол, А. Лісовський, В. Неділько, Є. Пасічник, С. Пультер, А. Ситченко, Б. Степанишин, Г. Токмань, В. Шуляр. Сучасні форми організації позакласної роботи з української літератури розглядають: Г. Токмань, О. Петрович, О. Мхитарян, О. Куцевол, В. Шуляр, Т. Яценко та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень з питань позакласної роботи з української літератури, ця проблема залишається актуальною в умовах дистанційного навчання, унаслідок російсько-української війни, та потребує подальших наукових розвідок.

Мета статті: дослідити проблему організації позакласної роботи української літератури в умовах дистанційного навчання в ЗЗСО.

Результати та дискусії. Відповідно до Постанови КМУ від 28.07.2023 № 782 «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні» 2023/2024 навчальний рік у закладах загальної середньої освіти триватиме з 1 вересня 2023 року до 28 червня 2024 року. У листі МОН від 16.08.2023 № 1/12186-23 визначено особливості організації нового навчального року в умовах правового режиму воєнного стану та відповідно до рішень військових адміністрацій та засновників закладів освіти освітній процес може бути організований в очній, дистанційній і змішаній формах. Водночас лист містить перелік пам'ятних та ювілейних дат, у тому числі дні народження українських письменників, відзначення яких необхідно передбачити у планах роботи закладів загальної середньої освіти на 2023/2024 навчальний рік. У межах нашого дослідження окреслимо поняття позакласна робота з української літератури. Аналіз і узагальнення наукових розвідок свідчать, що позакласна робота, у формі масово-політичних і культурно-освітніх заходів, створенні численних учнівських гуртків, студій, майстерень, дитячих творчих колективів, бере свій початок у кінці XIX століття, коли стала складником державної системи освіти. Автори „Енциклопедії освіти» позакласну роботу тлумачать як

складник навчально-виховної, що організується поза уроками і сприяє розвитку інтелектуальних здібностей учнів, самостійності, а також задовольняє потреби учня в інтелектуальному відпочинку. В. Сухомлинський наголошував на винятковій цінності позакласної діяльності, оскільки учень має можливість віднайти свої здібності, задатки, знайти улюблену роботу, тоді як гурток виконував роль центру творчої праці учнів, їхнього повноцінного інтелектуального життя, емоційно-естетичного виховання. Дослідниця С. Моцак, розглядає позакласну роботу з предмета як організацію пізнавальної діяльності учнів у різноманітних формах на добровільній основі і передбачає розв'язання освітніх, виховних, розвивальних завдань [Моцак]. Академік С. Гончаренко наголошує, що позакласна робота тісно пов'язана з навчально-виховною роботою, що здійснюється на уроках [Гончаренко]. Нам імпонує і наукова думка Л. Якубової, що позакласна робота – особливий освітній простір, у якому відбувається соціалізація, індивідуальне становлення особистості на основі внутрішніх потреб, інтересів, розвитку творчого потенціалу тощо [Якубова]. Є. Пасічник та Н. Волошина також відводять важливу роль розвитку літературної діяльності учнів у межах позакласної діяльності та є засобом розвитку комунікативних навичок [Пасічник]. Дослідниця Г. Токмань у своїх численних наукових здобутках наводить різноманітні види літературної діяльності учнів в позаурочний час для офлайн формату. [Токмань, с. 123]. Погоджуємося з вищезазначеними твердженнями у тому що – позакласна робота з української літератури є ефективним інструментом задоволення потреб учнів у змістовному дозвіллі, та підсилює навчальні заняття, адже вона розв'язує ті ж завдання, що ставляться на уроках, сприяє появі нових інтересів та розвиває соціальні навички, читацьку грамотність, патріотичну спрямованість тощо. Окрім того, в умовах війни, залучення учнів до літературної творчості допомагатиме психологічному розвантаженню, вивільненню накопичених експресивно-тривожних емоцій та естетичному вихованню. Однак, проведення позакласної роботи під час дистанційного навчання ускладнюється через низку причин: відсутність особистого контакту між вчителем

та учнями, недостатнє технічне забезпечення, що спонукає появи асинхронного формату, напрацювання нового досвіду вчителями у проведеної позакласної роботи з української літератури на основі онлайн-інструментів і т.д.

У межах наукової розвідки нами було проведено інтерв'ювання вчителів української мови і літератури Сумського регіону та ключових стейкхолдерів Київської, Хмельницької, Запорізької областей для здійснення аналізу змісту, форм, видів позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Зокрема, *індивідуальну* роботу з обдарованими учнями як підготовка до олімпіад, індивідуальне консультування системно практикує Ірина Ковалінська, учитель української мови та літератури Нетішинського ліцею № 3. Прикладом є 2 місце учениці 10 класу на Олімпіаді геніїв Національного етапу «GOU-Creative Writing-2023». Учитель Сумської ЗОШ № 26 Панченко Т. М. відзначає, що до позакласної роботи в сучасних умовах треба підходити так, щоб враховувати безпековий компонент, турботу про фізичне і ментальне здоров'я, переваженість учнів програмовим матеріалом. Тому доречним є залучення учнів до таких індивідуальних видів позаурочної роботи, наприклад, підготувати інтерв'ю з сучасним письменником, створити буктрейлер до книги чи твору, знайомство із відомою людиною, персонажем твору, реклама твору, створення лепбуку чи інтерактивного плакату. Наталія Мазна, учитель та магістрант ОПП Середня освіта (Українська мова і література) розробила власну методичну розробку для індивідуальної роботи з учнями 5 класу з української літератури для дистанційного формату. Серед проведених заходів *групового формату* (гуртки: літературно-творчі, літературно-краєзнавчі, науково-дослідницькі; літературні студії; літературні клуби) відзначимо досвід Алли Баєвої (Сумська гімназія № 1), яка під час дистанційного формату проводить віртуальні екскурсії до відомих музеїв світу й України, що сприяє розвитку естетичних смаків учнів, допомагає дізнатися про традиції, культуру інших країн, поглибити знання про культуру й традиції рідної країни. Ресурс: <https://nus.org.ua/articles/doslidzhuvaty-ne-vyhodyachy-z-domu-29-onlajn-muzeyiv-aburiznomanitnyty-uroky/>. «Наприклад, вивчаючи

в 6 класі твір «Джури козака Швайки» В. Рутківського, ми з учнями поза уроком долучаємося до вивчення побуту та традицій українського козацтва, провели таку цікаву екскурсію (Ресурс: <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>), працювали із завданнями мініпроектів, далі проаналізували враження, записали основні поняття, що побачили й про які почули і, працюючи з літературним твором на уроці, намагалися проаналізувати художній твір через призму козацьких традицій та побуту в ньому. Таке поєднання екскурсії, дослідницької роботи та роботи з текстом художнього твору дозволяє розширити й уявлення учнів про минуле країни, і акцентувати увагу на тексті літературного твору, і розвинути критичне мислення, уміння аналізувати, досліджувати, робити висновки» (цитата А.Баєвої – коментар до відкритої лекції авторки дослідження). Для *масової роботи* (літературні свята, тижні української літератури, олімпіади з літератури, читацькі конференції, літературно-краєзнавчі заходи, фольклорно-народознавчі літературні свята, інтелектуально-ігрові заходи) учитель Навчально-виховного комплексу «Новопечерська школа» Юрій Гайдученко враховує вподобання «цифрових учнів» та проводить: 1) челенджі – прочитай книжку – запиши відео – поділися на сторінці (якщо це старшокласники) – передай естафету; 2) блоги – учні ведуть авторські блоги про прочитані книги, блоги героїв, соціальні сторінки персонажів; 3) створення буктоків (відгуків про книгу); 4) запис подкастів (<https://osvitoria.media/experience/ne-skysnuty-na-dystantsijtsi-osvitni-podkasty-shho-rozburhayut-uchnivskucyavu/>).

Окреслені приклади проведеної позакласної роботи з української літератури вчителями у ЗЗСО свідчать про активне використання онлайн-інструментів. Варто зауважити, що онлайн-сервіси є ефективним інструментом реалізації позакласної роботи з української літератури. Зокрема, гейміфіковані платформи з безкоштовними курсами з української мови та літератури: <https://www.ed-era.com/zno>, <https://prometheus.org.ua/zno>. Наприклад, Міністерство та Комітет цифрової трансформації України для створення різних інтерактивних вправ: тестів, кросвордів, вікторин, ребусів, ментальних карт і т. д. пропонують такі сер-

віси: <https://osvitoria.media>, <https://nus.org.ua>, <https://vseosvita.ua> <https://naurok.com.ua>. Інтерактивні подорожі та виставки знаходимо на таких сервісах: <https://ukrainewow.com> (Ukraine Wow), <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/> (подорож українськими музеями просто неба), <https://khanenkomuseum.kiev.ua/uk/pro-musey/virtualnyi-tur> (прогулянка музеєм Ханенків), <https://britishmuseum.withgoogle.com> (екскурсія Британським музеєм), <https://www.louvre.fr/en/visites-en-ligne> (Лувр), <https://artsandculture.google.com> (художні колекції з усього світу), <https://www.staatsoperlive.com> (Віденська опера), <https://www.metopera.org> (Метрополітен), <https://www.facebook.com/frankotheatre/> (трансляції вистав театру Франка), <https://www.youtube.com/channel/UCbNaKxi1j-Q5jWZDpJZp56g/featured> (Ukrainer), <https://wisecow.com.ua> (лекції з культури, історії, журналістики) <https://imagecomics.com/comics/read-first-issues> (добірка коміксів). Такий формат віртуальних екскурсій, у контексті організації позакласної роботи з української літератури, базується основі інтермедіальності та можливостей ІІІ (створити казку, перефразувати вірш, створити ілюстрацію до твору тощо), і через синтез і взаємодію мистецтв дозволяє досягнути цілей позаурочної діяльності в освітньому процесі в умовах дистанційного навчання.

Висновки. Аналіз опрацьованої джерельної бази дає підстави стверджувати, що: 1. Позакласна робота з української літератури має великий педагогічний потенціал, виховний вплив на учнів, активізує їхні думки і творчу діяль-

ність, що набуває особливої вагомості в умовах війни, тривоги, пропаганди через ресурсне наповнення та підтримку ментального здоров'я. 2. Цілеспрямоване використання різноманітних форм позакласної роботи є вирішальним у розвитку творчих здібностей і літературних обдарувань учнів, їхньої самостійності, творчості, ініціативи, гнучкості й оригінальності мислення, формуванні дослідницьких умінь; розширює простір для творчої самореалізації та самоствердження; забезпечує досягнення успіху й формування позитивної самооцінки; посилює віру у власні творчі можливості. 3. Стає фундаментальним підґрунтям під час вивчення основного курсу української літератури в школі. 4. Має потужні ресурси для формування свідомої, патріотичної особистості на основі вивчення творів вітчизняних та регіональних митців.

Отже, організація позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання сприяє: виявленню й розвитку індивідуальних творчих здібностей, літературної обдарованості учнів; закріпленню знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розвитку творчої активності, ініціативи учнів; удосконалення вмінь пошуку і використання джерел інформації; організації інтелектуальних заходів; психологічному розвантаженню; внутрішньому емоційному наповненню, пошуку індивідуальних ресурсів для розвитку резильєнтності тощо. Розвиток психологічної компетентності учнів на уроці української літератури стане предметом окремих наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. К.: ДОВ «Вінниця». 2008. 278 с.
2. Гуц Н. А., Ячменик М.М., Руда О. Ю. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії*. Режим доступу: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20\(26\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20(26).pdf).
3. Звіт за результатами моніторингу щодо організації дистанційної та змішаної форми навчання в закладах загальної середньої освіти Хмельницької області. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>].
4. Моцак С. І. Роль та місце позаурочної роботи в сучасній шкільній історичній освіті. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2018. №1(6). с. 62-66.
5. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022.

Режим доступу: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf.

6. Пасічник Є. А. *Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах*: навчальний посібник. К.: Ленвіт, 2000. 384 с.

7. Токмань Г. Л. *Методика навчання української літератури в середній школі*: підручник. К.: ВЦ «Академія». 2012. 309 с.

8. Якубова Л. А. *Розвиток творчих здібностей підлітків у процесі позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів*: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання»/ Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця. 2010. 252 с., с. 76.

9. Яренчук Н. Г. Теоретичні основи організації позакласної роботи в закладах загальної середньої освіти. *Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends*. Режим доступу: <http://surl.li/ttjvl>.

REFERENCES

1. Honcharenko S. U. (2008) *Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam* [Pedagogical research: methodological advice for young scientists]. Kyiv: DOV «Vynnytsia». 278 s.

2. Huts N. A., Yachmenyk M.M., Ruda O. Yu. *Dystantsiini platformy dlia navchannia i samorozvytku здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу* [Remote platforms for training and self-development of higher education seekers in wartime conditions]. *Akademichni vizii*. Retrieved from: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20\(26\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20(26).pdf).

3. *Zvit za rezultatamy monitorynhu shchodo orhanizatsii dystantsiinoi ta zmishanoi formy navchannia v zakladakh zahalnoi serednoi osvity Khmelnytskoi oblasti* [Report on the results of monitoring regarding the organization of distance and mixed forms of education in general secondary education institutions of the Khmelnytskyi region]. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>.

4. Motsak S. I. (2018) *Rol ta mistse pozaurochnoi roboty v suchasni shkilni istorichni osviti* [The role and place of extracurricular work in modern school history education]. *Teoriia ta metodyka navchannia suspilnykh dystsyplin: naukovo-pedahohichni zhurnal. SumDPU imeni A.S.Makarenka*, no. 1(6), pp. 62–66.

5. *Natsionalnyi zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PISA-2022* [National report on the results of the international study of the quality of education PISA-2022]. Retrieved from: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf.

6. Pasichnyk Ye. A. (2000) *Metodyka vykladannia ukrainskoi literatury v serednikh navchalnykh zakladakh: navchalnyi posibnyk* [Methodology of teaching Ukrainian literature in secondary schools: study guide]. K.: Lenvit.

7. Tokman H. L. (2012) *Metodyka navchannia ukrainskoi literatury v seredni shkoli: pidruchnyk* [Methods of teaching Ukrainian literature in secondary school: textbook]. K.: VTs «Akademii».

8. Yakubova L. A. (2010) *Rozvytok tvorchykh zdibnostei pidlitkiv u protsesi pozaklasnoi roboty zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [Development of creative abilities of teenagers in the process of extracurricular work of general educational institutions] (PhD Thesis), Mykolaiv: derzh. un-t im. V. O. Sukhomlynskoho.

9. Yarenchuk N. H. *Teoretychni osnovy orhanizatsii pozaklasnoi roboty v zakladakh zahalnoi serednoi osvity* [Theoretical foundations of the organization of extracurricular work in institutions of general secondary education]. *Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends*. Retrieved from: <http://surl.li/ttjvl>.

M. M. YACHMENYK

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Language and Literature,

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-3547-046X>

ORGANIZATION OF EXTRA-CLASS WORK ON UKRAINIAN LITERATURE IN SECONDARY SCHOOL IN CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

This article aims to explore the different types and forms of organizing extracurricular activities focused on Ukrainian literature in the context of distance learning. It discusses the concept of extracurricular work on Ukrainian literature based on both traditional and modern literary studies. Additionally, it provides a list of online platforms suitable for remote extracurricular activities on Ukrainian literature in individual, group, and mass formats. The article also delves into how AI can be utilized in extracurricular activities focused on Ukrainian literature to motivate students and enhance their reading skills through intermediality.

In our study, we interviewed Ukrainian language and literature teachers in the Sumy region, as well as key stakeholders in the Kyiv, Khmelnytskyi, and Zaporizhia regions to analyze the content, forms, and types of extracurricular work on Ukrainian literature in the context of distance learning. Our findings revealed that secondary school teachers actively utilize online tools for extracurricular activities. However, conducting such activities during distance learning presents challenges, including the lack of personal contact between teachers and students, inadequate technical support leading to an asynchronous format, and the need for teachers to gain new experience conducting extracurricular work on Ukrainian literature using online tools.

The organization of extracurricular activities for Ukrainian literature during distance learning promotes the following: identifying and nurturing students' creative abilities and literary talents; reinforcing the knowledge gained during lessons and applying it in real-world scenarios; fostering creative activity and student initiative; improving information search and utilization skills; arranging intellectual events; providing psychological relief; achieving emotional fulfillment and discovering individual sources for building resilience, and more.

Key words: The New Ukrainian School Concept Plan, Ukrainian literature, extracurricular work, distance learning, intermediality.